

Artikel

En skoleleders fortælling om udvikling af inkluderende læringsmiljøer

Kalvebod Fælled Skole har arbejdet med inkluderende læringsmiljøer i 3 antal år. I 2019 blev der lavet en film på skolen, der giver et indblik i, hvordan Kalvebod Fælled Skole arbejder meget systematisk med co-teaching, og arbejder med forskellige redskaber og pædagogiske tiltag. I filmen fortæller lærere og pædagoger om deres skemalagte samarbejde i undervisningstimerne, og hvordan denne praksis er med til at understøtte de inkluderende læringsmiljøer.

Denne artikel skal fungere som supplement til filmen, og vil udover at præsentere Maria Bælums perspektiver som skoleleder, også introducere en række refleksionsspørgsmål. Refleksionsspørgsmålene kan bruges i en ledelsesdialog på andre skoler om egen praksis, ud fra de greb Maria italesætter som centrale i arbejdet med at udvikle inkluderende læringsmiljøer. Artiklen skal derfor gerne kunne give inspiration til andre skoleledelser og til deres eksisterende eller kommende praksis med at kvalificere arbejdet med inkluderende læringsmiljøer.

”Vi arbejder ensrettet, struktureret og systematisk med inkluderende læringsmiljøer”

På Kalvebod Fælled Skole er arbejdet med inkluderende læringsmiljøer meget struktureret. Arbejdet med inkluderende læringsmiljøer bliver både indtænkt i skolens kommunikation til forældre, i klassernes daglige rutiner og i medarbejdernes samarbejde.

Skoleleder Maria Bælum fremhæver, at skolen forsøger at være konsekvent i at holde sig

selv op på, at den inkluderende tilgang er en vigtig del af dens praksis. Ifølge Maria holder skolen sig selv op på det ved at turde skildre med og sige, at ”vi arbejder med pædagogisk entydighed og ensretning her”, og ved en kontinuerlig italesættelse af denne praksis overfor forældrene.

For at sikre rammerne for et vedvarende og systematisk arbejde med inkluderende læringsmiljøer, har Kalvebod Fælled skole blandt andet arbejdet med en meget struktureret

mødekultur. Ved skolens opstart blev f.eks. personalemøder prioriteret højt. På dagsorden var særligt et fokus; nemlig sammen at udvikle en ensrettet fælles vision blandt alle skolens medarbejdere for tilgangen til eleverne - børnesynet og for undervisning og fritid.

Den fælles vision blev omsat til en ensrettet inkluderende pædagogisk praksis, ved hjælp af en nedsat styregruppe. Skolen tilkøbte også det første projektår en speciallærer som kunne hjælpe med at udvikle denne praksis på skolen og derved omsætte vision til praksis.

Strukturerede møderækker skabte også rammerne for denne styregruppe. Speciallæreren fungerede også som projektleder i opstarten af praksis med inkluderende læringsmiljøer. Arbejdsgruppen mødtes én gang om ugen. Speciallærerens praksis var yderligere præget af struktur; f.eks. ved at yde systematisk supervision til klasseteamene i det første halve år.

For at sikre at speciallærerens vidensdeling fra opstartsfasen ikke gik tabt, blev der på baggrund af speciallærerens ideer og redskaber udarbejdet en manual. Denne manual har Frejaskolen sidenhen løbende fulgt op på i forhold til om skolen følger den hensigtsmæssigt.

Denne systematiske praksis som Kalvebod Fælled Skole praktiserer, er inspireret af

Katrinebjergskole, en almenskole i Århus der startede NEST klasser op i 2015.

I opstartsfasen blev den ønskede nye praksis på Kalvebod Fælled Skole diskuteret ned til hver enkelt detalje, hvilket har skabt den ønskede ensrettede tilgang og pædagogiske entydighed. Maria fremhæver, at det blandt andet kommer til udtryk i skolens brug af piktogrammer i undervisningen. Piktogrammerne bliver her brugt til at vise den pågældende times program. Alle piktogrammer går igen fra klasse til klasse, og undervisere har en ens forståelse af deres betydning. Det er også med til at understøtte, at eleverne på tværs af klasser også har samme forståelse af timernes dagsordener og hvad der forventes af dem.

”Vi skal være opmærksom på, hvilke fortællinger der bliver barnets fortælling”

Maria opfatter barnets fortælling som et afgørende opmærksomhedspunkt på Kalvebod Fælled Skoles fælles vision. For hende er det meget vigtigt at arbejde med – og til tider monitorere – medarbejderes fortællinger om enkelte børn og børnegrupper, da de voksnes fortællinger kan ende med at blive barnets egen. Fortællinger der kan resultere i, at barnet bliver ekskluderet og bliver talt ud af fællesskabet, skal ifølge Maria pilles fra

hinanden. Det kan de gøre ved at sætte fokus på de faktorer, der spiller ind i f.t. at barnet handler som det gør.

For Maria er det en vigtig øvelse hele tiden at se barnets reaktioner og adfærd som en måde at barnet taler på, og det er ligeledes en vigtig øvelse at erkende, at barnets uønskede handlinger oftest er reaktioner på nogle situationer, som de voksne har sat barnet i.

”Det er afgørende, at personalet har et respektfuldt og ligeværdigt børnesyn”

Et greb der taler ind i et øget fokus på barnets fortælling, er ledelsen på Kalvebod Fælled Skoles fokus på personalets børnesyn som en vigtig fælles referenceramme.

For Maria er det helt afgørende, at personalet på Kalvebod Fælled Skole opererer med et børnesyn, der er omsorgsfuldt og ligeværdigt. Denne tilgang skal både være tilstede i personalets fortællinger om børnene, men særligt vigtigt er det også, at det omsorgsfulde og ligeværdige skaber rammerne for personalets interaktioner med børnene. Et ligeværdigt og respektfuldt børnesyn kalder, ifølge Maria f.eks. ikke på, at der bliver råbt ad børnene, eller på at der etableres en praksis, hvor børn bliver sendt ud af klassen for at læreren kan få et pusterum. Det er derimod vigtigt at være

opmærksom på, hvordan børnene håndteres, og med hvilke fortegn. Et ressourceorienteret fortegn, hvor man har fokus på, hvor barnet lykkes eller et problemorienteret, hvor man har fokus på, hvor barnet ikke lykkes.

Strømliningen af børnesynet sker ifølge Maria både i naturlige processer, og nogle gange ud fra nogle mere kraftige markeringer. Det er f.eks. en naturlig del af rekrutteringen af medarbejdere til Kalvebod Fælled Skole, at ansættelsesteamet er opmærksom på, hvilket børnesyn f.eks. ny lærer opererer med. De mere kraftige markeringer kommer som del af situationer, hvor Maria mere markant må slå fast, at de pågældende fortællinger og overbevisninger ikke hører til på Kalvebod Fælled Skole. Her opfatter Maria sin ledelsesfunktion som vigtig i at få stoppet eventuelle ekskluderende fortællinger og praksisser blandt personalet.

”Det er vigtigt hele tiden at invitere nye perspektiver velkommen til at inspirere os til at gå lidt længere”

En veletableret tilgang på Kalvebod Fælled Skole er nysgerrigheden på andres erfaring og viden. Maria fremhæver de forskellige kurser lærerne deltager i og eksterne oplægsholdere som inspirerer, og som er afgørende for, at personalet udvikler deres didaktiske og

pædagogiske kompetencer. F.eks. har et oplægstema omhandlet udadreagerende børn, hvor oplægsholderen Bo Hejlskovs tilgang til børn i vanskeligheder har været afgørende for, hvordan Kalvebod Fælled Skoles børnesyn har udviklet sig.

Derudover har skolen på forskellige måder ladet sig inspirere af og sparret med Frejaskolen, Engskolen og Katrinebjerg Skole. Den største inspiration og ændring i praksis er dog kommet af samarbejdet med speciallæreren, der var projektleder i det første år, og som sammen med skolen planlagde udviklingen af en inkluderende praksis i skolens læringsmiljø.

”Vi får pædagoger bedre i spil med co-teaching”

Metoden Co-teaching er på Kalvebod Fælled Skole blevet en integreret del af skolens praksis. Maria ser co-teachings styrker i det at kunne sætte to voksne i spil på bedste vis, hvor de hver især bidrager med hvert deres perspektiv, som tilsammen skaber positive synergieffekter.

Maria oplever at co-teaching anvendes i mange undervisningstimer foruden den ene time om ugen, hvor tiden og ressourcerne er øremærket til co-teaching.

Hver uge skal lærerne sammen med en

primær pædagog afsætte mindst én undervisningstime til fokuseret at arbejde med co-teaching. Normalt er co-teaching primært mellem special og almenlærer, hvor en speciallærer inddrages i den almindelige undervisning. Her er målet at speciallæreren sikrer, at det specialpædagogiske kommer i spil sammen med den almene didaktik. Denne praksis har også dannet rammen for co-teaching på Kalvebod Fælled Skole det første år, men sidenhen er der i højere grad lagt ressourcer i at få pædagoger bedre i spil i undervisningen. Ved at inddrage pædagoger i en undervisningstime mindst én gang om ugen bliver der skabt et rum, hvor to veluddannede voksne – med godt kendskab til eleverne – supplerer hinanden både personligt og fagligt.

Denne metode skaber ifølge Maria, foruden en mere nærværende og kvalificeret tid med eleverne, også et mere ligeværdigt samarbejde mellem lærerne og pædagogerne. For Maria er det som leder vigtigt at vise interesse for pædagogerne og deres kompetencer, at deltage i fritidshjemmets personalemøder, at deltage i ansættelse af pædagoger og andre aktiviteter, der kalder på mere inddragelse af pædagogerne.

Sammen med fritidshjemslederen forsøger Maria at have en opmærksomhed på hele personalegruppen, og forsøger at udbrede

budskabet om, at medarbejdergrupperne også internt skal indtænke hinanden i både arbejdsrelaterede- og sociale sammenhænge.

Co-teaching på Kalvebod Fælled Skole trækker derfor både tråde til de enkelte afsatte timer, og til den mere generelle sociale og faglige praksis på tværs af medarbejdergrupper. Med co-teaching sammentænker Kalvebod Fælled Skole medarbejderkompetencer, hvilket er med til at understøtte arbejdet med inkluderende læringsmiljøer.

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

Struktureret og ensrettet tilgang til inkluderende læringsmiljøer

- Hvordan arbejder I allerede struktureret og ensrettet med at udvikle et inkluderende læringsmiljø?
- Hvordan og med hvilke redskaber i undervisningen kan I skabe en ensrettet tilgang til arbejdet med inkluderende læringsmiljøer på tværs af klasser og årgange?
- Hvordan videreformidler og italesætter I jeres fokus på at udvikle et inkluderende læringsmiljø for forældre og elever?
- Hvordan arbejder I med vidensdeling og videreførelse af gode praksisser?
- *Hvad vil være det næste vigtige skridt I kan tage i dag for at udvikle denne praksis?*

Arbejdet med barnets fortælling

- Hvordan og hvornår taler I om barnets fortælling?
- Hvordan er det muligt at ændre en eksisterende negativ og ekskluderende fortælling?
- *Hvad vil være det næste vigtige skridt I kan tage i dag for at udvikle denne praksis?*

Et ressourceorienteret børnesyn

- Hvilket børnesyn har I på jeres skole?
- Hvordan arbejder I med at alle medarbejdere på skolen opererer med samme børnesyn?
- Hvilke praksisser understøtter at børnesynet omsættes i skolens pædagogisk og didaktik?

REFLEKSIONSSPØRGSMÅL

Inspiration gennem nye perspektiver

- På hvilke områder og i hvilke praksisser kunne I bruge nye perspektiver og redskaber?
- Hvordan arbejder I med at omsætte viden fra foredrag/kurser til at udvikle et inkluderende læringsmiljø?

Styrket samarbejdet mellem lærer og pædagog

- Hvordan arbejder I med at styrke samarbejdet mellem lærer og pædagoger?
- Hvordan kommer lærere og pædagogers forskellige faglighed til udtryk i undervisningen?
- Oplever pædagoger og lærere på jeres skole sig som en samlet kollegagrube?
- Er der noget fra Kalvebod Fælled skoles måde at understøtte lærer/pædagogssamarbejde på som I kan lade jer inspirere af?